

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief nummer 35 - februari 2017

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Esperanto, wat is dat voor een beast?

Je wilt wat van de wereld zien en ondertussen nog wat bijleren? Dat is precies wat een scholier van het Willibrord Gymnasium uit Someren doet. Hij heeft de taal Esperanto geleerd en bezoekt Esperanto-congressen in het buitenland.

> [Lees verder](#)

Even bijtanken in Luxemburg

Even bijtanken in het Groothertogdom Luxemburg – misschien hebben je ouders het ook weleens gedaan als jullie onderweg waren naar Frankrijk. Maar hoeveel mensen wonen er eigenlijk? En welke taal spreken ze?

> [Lees verder](#)

Taalfouten in het eindexamen

Je bent er nu hopelijk nog niet zenuwachtig voor, maar ook jij gaat ooit examen doen. Dan ben je misschien wél nerveus, en maak je daardoor eerder taalfouten. Door te oefenen met veelgemaakte fouten, kun je dat voorkomen.

> [Lees verder](#)

De taal van de politieke partijen

Op 15 maart zijn er verkiezingen voor de Tweede Kamer in Nederland. Alle politieke partijen hebben inmiddels hun plannen voor de komende jaren bekendgemaakt. Doen ze dat in eenvoudige taal?

> [Lees verder](#)

Esperanto, wat is dat voor een beest?!

Je wilt een stukje van de wereld zien en ondertussen nog wat bijleren? Dat is precies wat een scholier van het Willibrord Gymnasium uit Someren doet. Hij heeft de taal Esperanto geleerd en bezoekt Esperanto-congressen in het buitenland. Daar ontmoet hij andere sprekers van het Esperanto.

Ooit zag [Frank van Hertrooij](#) een reportage in het jeugdjournaal over een Esperanto-kamp in Frankrijk. Hij begon Esperanto te leren en inmiddels heeft hij de taal goed onder de knie.

Niet alleen de taal interesseert hem. Er is ook iets anders: “De cultuur van het Esperanto. Er zit een heel ideaal achter.” Maar wat is dat ideaal dan?

Esperanto werd in 1887 bedacht door een Pool: Lejzer Zamenhof. Hij wilde dat mensen die elkaar niet verstonden omdat ze allemaal een andere taal spraken, wél met elkaar zouden kunnen praten. Hij vond dat er een nieuwe, neutrale taal moest komen. Daarom bedacht hij de taal Esperanto. Het Esperanto is dus niet een taal die bij één bepaald land of volk hoort, het is een ‘kunsttaal’.

Esperanto-vlogger Evildea

Hoeveel mensen spreken vandaag Esperanto? Dat is jammer genoeg niet bekend. De cijfers lopen nogal uiteen, van honderdduizend tot twee miljoen. In ieder geval zijn er sprekers in zowat 120 landen.

Meer weten? Kijk eens bij [Wikipedia](#). Of kijk naar een filmpje van de [Esperanto-vlogger Evildea](#) (die uit Australië komt). Het filmpje heeft Nederlandse ondertitels.

Vragen en opdrachten

Overleg in de klas:

- 1a Wie van jullie had wel eens gehoord van de taal Esperanto?
- 1b Bekijk de titel. Denkt de schrijver dat veel of weinig TLPST-lezers weten wat Esperanto is?
- 1c *Esperanto* betekent: ‘hij die hoopt’. Past die naam bij de taal, vind je?
- 1d Bedenk zelf een nieuwe naam voor Esperanto.

Lejzer Zamenhof, de bedenker van Esperanto, wilde dat iedereen over de hele wereld met elkaar kon praten en daarom bedacht hij een nieuwe taal. Hij had zich er ook voor kunnen inzetten om één bestaande taal tot ‘wereldtaal’ te maken. Dat zou hetzelfde effect hebben: iedereen zou met elkaar kunnen praten.

Overleg in de klas:

- 2a Wat zou het verschil zijn tussen beide situaties?
- 2b Wat vinden jullie van het ideaal van Lejzer Zamenhof?

3 Zou jij Esperanto willen leren?

> Antwoorden

> Terug naar de voorpagina

Even bijtanken in Luxemburg

Even bijtanken in het Groothertogdom Luxemburg, wellicht hebben je ouders het ook weleens gedaan als jullie onderweg waren naar Frankrijk. De brandstof is goedkoop, de broodjes smaken lekker en de lucht is lekker fris. Maar hoeveel mensen wonen er eigenlijk? En welke taal spreken ze?

Het Groothertogdom Luxemburg ligt ingeklemd tussen Franstalig België, Frankrijk en Duitsland. Logisch dus dat de 555.000 mensen die er wonen voornamelijk Frans (55 procent) en Duits (30 procent) spreken.

Maar er bestaat ook zoiets als het Luxemburgs, dat het *Lëtzebuergesch* genoemd wordt. Het was oorspronkelijk een Duits dialect, dat in 1984 uitgeroepen werd tot 'nationale taal'. Toch spreken maar 250.000 van de 550.000 inwoners het Lëtzebuergesch. Daarom vinden lang niet alle Luxemburgers het terecht dat het Lëtzebuergisch een nationale taal genoemd wordt. Maar er zijn ook mensen die juist vinden dat alle Luxemburgers deze 'eigen' taal moeten kunnen spreken. Zij willen er zelfs een officiële taal van maken.

Luxemburg bij nacht..

Vragen en opdrachten

Overleg in de klas:

- 1a Wie van jullie is wel eens in Luxemburg geweest?
- 1b Voor wie in Luxemburg geweest is: weet je nog in welke taal je communiceerde in bijvoorbeeld winkels?
- 2 In de titel en de eerste alinea staat 'even bijtanken'. Welke woordgrap maakt de schrijver van het artikel?

Het Lëtzebuergesch is de 'nationale taal' van Luxemburg en wordt gesproken door 250.000 van de 550.000 inwoners.

Overleg in de klas:

- 3a Vinden jullie een taal een 'nationale taal' als minder dan de helft van de bewoners de taal spreekt?
- 3b Bedenk argumenten voor de voorstanders, die van het Lëtzebuergesch een officiële taal willen maken.
- 3c Bedenk argumenten voor de tegenstanders, die het onzin vinden dat het Lëtzebuergesch een officiële taal wordt.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Taalfouten in het eindexamen

Je bent er nu hopelijk nog niet zenuwachtig voor, maar ook jij gaat ooit examen doen. Dan ben je misschien wél nerveus, en maak je daardoor eerder taalfouten. Door te oefenen met veelgemaakte fouten, kun je voorkomen dat je tijdens je examen de fout in gaat.

Tijdens het eindexamen Nederlands moet je op heel veel dingen tegelijkertijd letten. Je moet natuurlijk de vragen inhoudelijk zo goed mogelijk beantwoorden. Maar als je daarbij spel- of taalfouten maakt, worden er punten afgetrokken. En precies die punten kunnen het verschil maken tussen slagen en zakken.

Arnoud Kuijpers is een leraar Nederlands. Hij heeft onlangs [een YouTube-filmpje](#) gemaakt. Daarin zet hij de negen meest voorkomende fouten op een rijtje. Daarmee begint hij bij minuut 2. De vijf belangrijkste zijn:

1 Ontbrekende komma's

In de zin 'Als je niet meedoet ben je al snel ongezellig' kun je het best een komma zetten tussen de werkwoorden 'meedoet' en 'ben'.

2 Fouten met werkwoorden

In 'Je werk veranderd niet' is 'veranderd' fout; het moet 'Je werk verandert niet' zijn. In 'Hij verwoeste de stad' staat een t te weinig; 'hij verwoestte de stad' is goed.

3 Fouten met hoofdletters en kleine letters

In 'afrikaanse boeren' is 'afrikaanse' fout; het moet 'Afrikaanse' zijn.

4 Woorden los schrijven terwijl ze aan elkaar moeten

'Reserve leger' moet 'reserveleger' zijn. 'Vertrouwens crisis' moet 'vertrouwenscrisis' zijn.

5 Verkeerde verwijswaarden

Het is 'het boek' en daarom zeg je een 'een boek *dat* ik mooi vond'. Het is 'de flexibilisering' en daarom zeg je 'de flexibilisering *die* hier het gevolg van is'.

Vragen en opdrachten

1a Denk jij er wel eens aan hoe het zal zijn om eindexamen te doen?

1b Voor welke vakken zul je dan het meest zenuwachtig zijn, denk je?

Overleg in de klas:

2a Wanneer maken jullie de meeste taalfouten? In je huiswerk, in het werk dat je op school maakt of in toetsen? Maak je meer fouten in een toets Nederlands of in een toets van bijvoorbeeld geschiedenis?

2b Welke taalfouten maken jullie het meest? Staan die fouten in de top negen van het filmpje?

2c Wat is volgens jullie de beste manier om minder taalfouten te maken? Kun je het best zo veel mogelijk regels uit je hoofd leren of moet je heel vaak oefenen met teksten schrijven?

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

De taal van de politieke partijen

Op 15 maart zijn er verkiezingen voor de Tweede Kamer in Nederland. Alle politieke partijen hebben inmiddels hun plannen voor de komende jaren bekendgemaakt. Ze doen dat in een verkiezingsprogramma. Vaak zijn die programma's heel dik en bovendien is de taal die erin gebruikt wordt nogal ingewikkeld. Sommige partijen proberen daar wat aan te doen.

Het maken van goede plannen is natuurlijk heel ingewikkeld. We leven nu eenmaal in een ingewikkelde maatschappij. De mensen die de verkiezingsprogramma's schrijven zijn vaak beroeps politici. Zij doen niet anders dan over deze dingen nadenken en met elkaar daarover vergaderen. Op die manier ontstaat bijna een eigen vorm van Nederlands: politieke taal.

Sommige kiezers klagen daarover. Zij vinden de programma's van de politieke partijen veel te ingewikkeld, en daardoor te onduidelijk. Zoals de volgende zin uit het verkiezingsprogramma van het CDA: "Daarom gaan we de weerbaarheid van de onderwijsvrijheid vergroten door plannen voor nieuwe scholen vooraf te toetsen op hun bijdrage aan de ontwikkeling van de kinderen, de integratie en het burgerschap en of hun onderwijs in overeenstemming is met de Nederlandse Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens." Begrijp jij wat hier staat?

Je kunt zelf trouwens alle programma's van alle partijen downloaden, om te zien of je snapt wat ze zeggen.

De Stichting Lezen & Schrijven zet zich in voor laaggeletterden: mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Zij zeggen dat het oneerlijk is dat programma's zo ingewikkeld zijn. Kiezers met weinig diploma's kunnen nu moeilijker beslissen op welke partij ze zullen stemmen.

De stichting wil daarom dat partijen programma's schrijven die voor iedereen duidelijk zijn. Twee partijen (D66 en de ChristenUnie) hebben al een eenvoudigere versie van hun programma gemaakt. Zelf maakte de Stichting Lezen & Schrijven een speciale *verkiezingskrant in eenvoudige taal*. Het RTL-nieuws *besteedde aandacht* aan dit project.

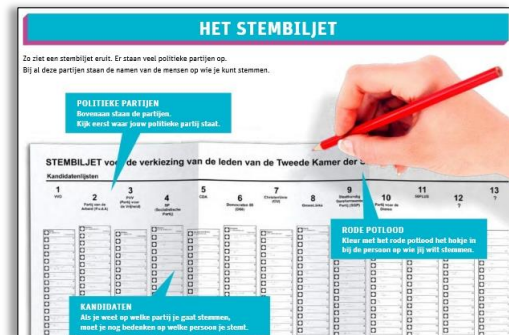
Vragen en opdrachten

Besprek in de klas:

- 1 Wat weten jullie over de verkiezingen voor de Tweede Kamer en over de politiek in het algemeen?

De stichting Lezen & Schrijven vindt dat de politieke partijen programma's moeten schrijven die voor iedereen duidelijk zijn.

- 2 Zijn jullie het met de stichting eens? Leg je antwoord aan elkaar uit.

De mensen die de politieke programma's schrijven, denken elke dag na over politiek. Zij praten en vergaderen heel vaak over politieke onderwerpen. Voor hen is de 'politieke taal' gewoon.

3a Denk je eens in dat je over jouw sport of jouw hobby moet vertellen aan iemand die er totaal geen verstand van heeft. Welke woorden zou je dan moeten veranderen?

3b Vinden jullie dat alle moeilijke woorden uit de politieke programma's gehaald moeten worden? Of mogen er wel een paar blijven staan??

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

1a Eigen antwoord.

1b Uit de titel kun je opmaken dat de schrijver van het artikel ervan uitging dat de meeste TLPST-lezers niet zouden weten wat Esperanto is.

1c en d Eigen antwoord.

2a Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: als een taal al gesproken wordt door een bepaalde groep mensen, heeft die groep een voorsprong. Daarnaast is een taal altijd onderdeel van een cultuur; een taal is nooit neutraal. Zo vinden veel mensen *gezelligheid* een echt Nederlands woord. Nederlanders weten direct wat ermee bedoeld wordt, terwijl er in andere talen niet een woord bestaat dat precies hetzelfde gevoel beschrijft. Bij een nieuwe taal heeft niemand een voorsprong.

2b en 3 Eigen antwoord.

Antwoorden bij het tweede onderwerp

1a en b Eigen antwoord.

2 Je kunt 'even bijtanken' zowel letterlijk als figuurlijk opvatten. Letterlijk, omdat veel mensen hun auto voltanken, omdat de brandstof goedkoop is. Figuurlijk, omdat mensen in Luxemburg even bijkomen van de reis en energie opdoen voor de rest van de reis naar Frankrijk.

3a t/m 3c Eigen antwoord.

Antwoorden bij het derde onderwerp

1a t/m 2c Eigen antwoord.

Antwoorden bij het vierde onderwerp

1 t/m 3b Eigen antwoorden.
